

2024

16. aastakäik

1917. aasta number 20. lpp.

Meie Mats

Nr. 143

Saupäeval, 13. (26.) mail 1917.

Nr. 143

Cesti rahwa meeleawaldus pealinna 26. märtsil 1917.

A. Funki üleswõtte.

26. märtsil 1917 nägid pealinna uulitsad Cesti rahwast suures korraldatud kogus. Kõlasid Cesti laulud ja lehwid rahwuslised lipud. See meeleawaldus näitas esimest korda tõelisele pealinna kihidele, et eestlased on kultuuriline ja organiseeritud rahwas.

Rongi eesotsas sammusid Cesti sõjamehed pealinna wäeosadest muusikakoori ja lippudega. Plakatitel olid nõudmised: „Elagu wabariik üle Wenemaa ja autonoomiline Cesti!“ „Doctage meid emakeeles,“ „Wälja parunid, maa rahwale!“ Neile järgnesid tagawarabataljonid, madru-

sed, wäeosad pealinna ümbrusest. Nende järel, üle wersta eestotsast taha poole, algas seltside, organisatsioonide, koolide ja rahwa weel pikem rong. Üleüldist rongi pitust loetakse üle kahe wersta.

Rongi lõpustihiks oli Tauria palee, kus deklaratsioon ette loeti, mis ajutiie walitsusele ning tšöli. ja sold. nr. kogule anti. Ajutise walitsuse nimele terwitas polkownik Engelhardt, tšöli. ja sold. ndul. nimel astusid tats kõnelejat üles.

S. Peterini ülesvõtte.

Esimene vaba 1. mai Tallinnas. Põhulil rongikäik Radrõorus.

Muust teemant.

Fr. Billeri roman Norrast. (Lõpp)

„Kes mina olen või ei ole, see ei puutu asjasse. — Teie mäletate omelt veel teemandivargust vana Friiti juures Christianas kuue aasta eest? — Hea küll! — Häbiwäärt pettuse läbi läts see lord lörda lahtlusest preili Friiti peale juhtida — preili Friiti on nüüd minu abitaasa —“

Inglane wilstas pitalt. Puna tõusis Montki näkku ja filmapilgu uskust ma, et ta wõllaroa kallale largab; aga ta rääkis rahulikult edasi:

„Ei, teie ei tarwitsse sahtlilt mitte rewolwrit ostida. Mina ei ole nii looll, et teile wõimaluse annan mind eneselaitse otstarbel maha lasta! See passiks teile muidugi tultihästi!“

Inglase suust tuli wainne wandesõna ja meie kuulsime, ludas wase asti sahtlisse tagasi kullus.

„Rääkige veel tütt aega edasi!“ küendas ta. „Aga mina tahan teid õpetada, mis see tähendab mind mu omal laewal haawata! — Kuulete? — Rääkige edasi!“

Mina sain mulje, nagu oleks ta lärmitsew wiha suurelt osalt kunstlik olnud. Kuna Mont edasi jutustas, näis ta midagi hoopis teist kuulawat.

„Meie nõuame teilt,“ ütles Mont, „et teie täieliku seletuse annate pettuse üle, mis see lord lörda saadeti ja et teie meile wõimalikult teete minu abitaasa ümsüütust tõendada?“

„Jah, mina annan teile täielikult aru, selle peale wõite kihwti wõtta, teie alatu politseinuustur, kes ausat meest

katsub tälitada! Wõi soowite veel midagi muud? Teie ei ole mulle veel ütelnud, kui suur see rahasumma on, mis minu läest tahate wälja pressida?“

Ta tõusis üles ja pööras laua pihta, nii et sigarikast ja tuhatoos tantfisiwad.

„Mis tarwis see lärm?“ küsis Mont jahedalt.

„Lärm? Wõi ei tohi ma siin laual teha, mis ise tahan? Rannatage natuke, siis näete midagi, mis teid üllatada wõiks!“

Ja inglane hakkas wõidurõõmsalt naerma.

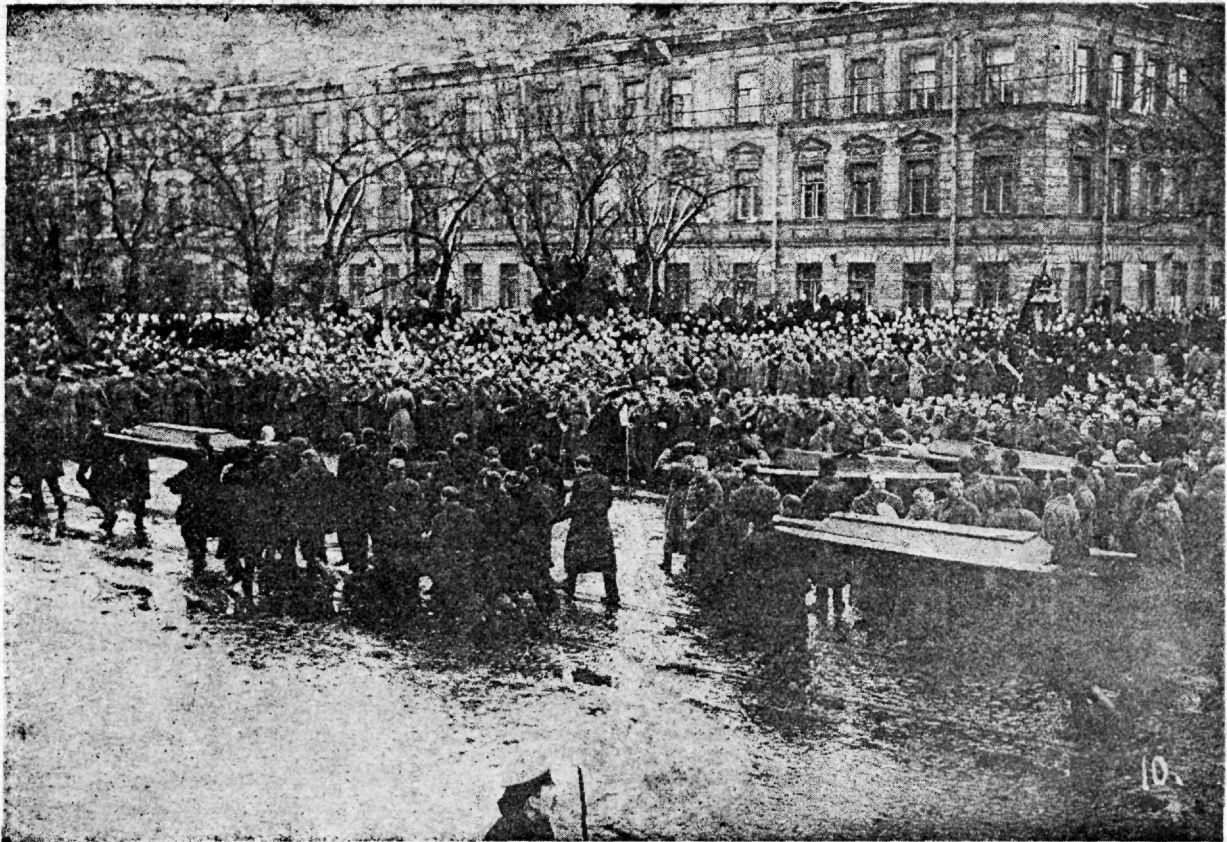
Ka mina tõusin üles. Mu südamesse asus lahtlus — lahtlus, et meie wastuwõtjal meie wastu mõni kuri plaan on. Ma olin juba ammu tunnud, et meie sõdurist liikus; esiosa arwastin ma seda wäikete merelainte tööts, aga wiimastel minutitel tundsin, et jah-laew ühtlaselt ja alalt-felt liikus ja itka enamaste teise külje poole kaldus, ja kui inglane ning mina üles tõusime, kostis selgeste wainne meeluln, nagu seda ilka kuulda on, kui edasilüütuw laew wett eemale tõrjub. Laew aga kaldus veel rohkem teise külje peale.

„Mis usute teie nüüd, mu herrad?“

Rende sõnadega rebis inglane ühe nõse lahti, mis üliri-parda pool seisis, ja näitas täiega wälja.

Wii oli nii, nagu ma olin aimanud. Sahtlaew oli antru wälja winnanud ja purjetas sademast wälja ja ida poole saarte wahelt läbi, sest et tuul põhjapoolist kursori ei lubanud. Meie olime antruplatfilit juba peaaegu weerand peni-dormat lauge!

„Wigema ristlemise puhul sõidame Tungeniinast mööda,“

Revolutsiooni ohvrite matus pealinnas 23. märtsil 1917.]

A. Junti ülesvõtte.

Isneles Howell edasi, „ja siis teate isegi, kui kaugel meri weel on!“

Ma waatastin Montki peale ja mu süda hakkas tahtmatult rutemine põksuma kui muidu.

Aga Mont naeratas niisugusel viisil, mis mulle selgeste ütles, et ta muud ei olnud oodanudki.

Nüüd lajas äkitselt läbi õhu hirmus, läbitungiv wile ja tungis lajutisje nagu lahtise wentili läbi.

Mont nihutas inglase poole lahteste pead ja ütles:

„Mis see oli? Ütelge nüüd teie oma arwamine wälja?“

„See oli hall suurütipaat, kes oma aurustrenet katsub;“ wastas inglane; „aga mina ütlen, et see äraneetud lärm meid mitte enam kaua ei tüüta; tuul tõuseb!“

La wõttis mõnutundes istet.

„See ei lähe lauemine, herra Howell;“ ütles nüüd aga Mont, ja seekord oli tema hääl jälle teraw ning tõsine.

„Ma aimasin, et katset teete meile seda tüüki mängida ja oma seisuforda hõlwemaks teha, sellepärast lubasin enesele —“

„Mis kurabi nimel —“

„Põhage juu ja kuulake mind! On aeg asja tõsisema külje juure asuda! Wile, mis meie kuulsime, tuli tõepoolest suurütipaadi pooli; see oli märganne, mis minule ütles, et paat sel silmapilgul ankrud üles winnab ja meile järele tuleb. Nüüpea kui ta meie kõrwale jõuab, sunnib ta teid heaga wõi kurjaga Stavangeri sadamasse tagasi sõitma. Selle tuulega sõidab teie laew 5—6 sõlme, suurütipaat aga 16, ja nii wõite ise wälja arwata, millal ta meile järele jõuab.“

Tõbu oli näha, misuguseks inglase nägu Montki seletust kuuldes muutus; ta läks wiha ja pettumuse tagajärjel otse rohetasloolaseks.

Aga weel katfus ta oma seisukohta kinni hoida.

„Kas tahate mulle ette luistata,“ ütendas ta Montki poole, „et Norra sõjalaew julgeb üht Inglise jahilaewa, kes midagi seadusewastast pole teinud, kinni hoida? See maksaks laewa kaptenile ta koha, kui mitte enam; seda teate teie niisama kui mina.“

Täna hommikul kell 9 läisn ma suurütipaadi peal, wastas Mont rahulikult, „ja minu ettepaneku peale andis kapten käsu, katlate alla tuld teha. Kell 12 wõis laewal aur iers olla, ja selle tunni peale määrasin ma oma külas-käigu teie laewale. Ma teatasin kaptenile, et meil siia laewa peale asja on, aga wõimalik olla, et sin meie wastu wägi-walda tarwitatakse. Meie tegime moha, et kui meie kahe tunni jooksul siit tagasi ei tule, laew meile siis oma paadi järele saadab. Peats aga jahilaew ankrud wälja winnama, ilma et meie tema pealt lahtume, siis pidi suurütipaat meile järele sõitma ja laewa tagasi sõitma sundima. — Kas usute, et kaptenil tarwis on kaua järele mõelda, kas tal õigus on jahilaewa kinni hoida, kui ta ise oma filmaga näha wõib, et teie laht norralast wägijse sin peal kinni hoiate? Annate käsu tagasi sõita ja ankrud jälle wälja heita, siis jääb ka suurütipaat rahulikuks. Minult niimoodi pääsete scandalist. Kas saite aru?“

Inglane ei wastanud esiti sõnagi, aga ta nägu kiskus enda inetuks. Lühijse wahaja järele tõmbas ta ägedalt kella, mille läepide ta tooki kohal rippus.

Jahilaewa juht tuli siise, kuldnõrõibega ilustatud miits peas. Ja Howell kästis:

„Põõrake laew ümber ja heitke ankur jälle wälja seal, kus enne seisime, kapten Watkins! Need herrad on midagi unustanud; sõidu lükkame homjeks edasi.“

„See on ilus, et mõistuse pähe wõtate, herra Howell. Kuid selle katse läbi, mind ja minu sõpra merele wita, olete

oma seisukorda ainult halvendanud. Tunnistan teile avalikult, et mul teie kohta wangistuselästu ei ole; aga see wälge sõit teeb, et niikhaasi suurülikpaadi kapten kui ka kohalik politsei teid niikaua ostarwad sin kinni pidada, kuni wangistuselästi Christianiaist siia jõuab.“

„Mis te minu käest nõuate?“

„Seda ütlesin teile juba: selget teatust kõige selle üle, mis teie tuue aasta eest Friti majas toimendanud teemandi wargusest teate.“

Järgnes jälle mõne minutiline waheaeg.

Siis wistas inglane oma sigari, wandesõnu pomisedes, pörandale ja ütles:

„Küsi, ja mina wastan! Aga selle tingimisega, et teie midagi minu wastu ette ei wõta sellepärast, et minul selle asjaga lord ka tegemist oli.“

„Selle tingimise tegemine on tarkus teie poolt. Teie olete kõhu etteolee wiinud ja walewande wandunud. Teie kaotaksite oma wabaduse mõnede heaks aastaks, kui diguse käsi teid tabaks. Aga meie ütome, et meie seda ütles ei anna, kui meile selle kohta tõendused annate, et preili Fritil seelord selle wargusega kõige wähematki tegu ei olnud.“

„Hea küll, olen walmsis. Küsi, mina wastan.“

„Kelle wõistite teie muuseumitapi ees, teemandi täes, päewapildits üles? — Ma mõtlen seda päewapilti, mille te pärast kohtule andsite.“

„See oli Eweline Reiersen.“

„Ja teie nägite, et ta teemandi wõttis ja sellega wälja läks?“

„Jah.“

„Kas wõistite selle pildi juhtumisi üles? See sündis wististe peeglis?“

„Jah, peeglis. Mina astusin juhtumisi muuseumi; Eweline oli teemanti silmitsedes nii sügawas mõttes, et ta mind piditegemise ajal ei märganudki. Mina sain aru, et ta midagi teha tahtis, mis õige ei olnud, ja mõtlesin, et see tahju ei teeks, kui ta pildits üles wõtaks.“

„Mispärast ei wõtnud teie pilti otsekohe, waid tegite seda peeglis? Teie seistite ju tema taga?“

„Jah, — inglane waatas Montile umbusklikult otse, aga Montil nägu oli külm ja liitumata — „seda ma tegin; see oli lihtsalt tuju asi, et aparadi peegli poole pöörajn.“

„Ja tudas tulite selle kuratiku mõtte peale, päewapilti preili Friti wastu tarwitada?“

„Kuratlik wõi mitte kuratlik, tema oli mind haawanud, üks kõik mispärast — ja sellepärast tajusin ma kätte. — Mina pole enne weel iial peeglis pilti teinud ja siis uurisin ma pilti suurestegewa klaasi abil.“

„Jah, ja nii nägite kella seisakut ja pahema ning parema kae wahet jne?“

„Nimelt. Ma nägin, et preili Fritile pahu asju wõiks tulla. Siis ootasin, kuni asi kohtusse läks, ja siis saatsin ma pildi kaitsejale, ja pilt seletas tale, mis ta oma kaitsealuse wabastamiseks pidi tegema.“

„Tudas wõistite teada, et preili Friti Abrahamsoni juures oli käinud?“ küsis Mont kurjaste. „Rääkige! Wida warem see asi lõpeb, seda parem!“

„Noh, mina teadsin, et preili Friti rahapuuduses oli — kollanott Einar tahtis minuga ja mu seltsilistega tee mis tahes suurte summade peale mängida — ja et ta ühe 4000 kroonilise weksli peale oli onu nime kirjutanud.“

„Ja teie ei aidanud teda? See olets teil ju terge olnud.“

„See ei puutu asjasse. Wida warem see asi lõpeb, seda parem — nii te wist ennist ütlesite? Noh, hea küll, tema kirjutas Hamburist üle ja palus tungiwalt 4000 krooni ühe tuttawa pangaherra kätte ära maksta. Sellepärast tahtsin preili Friti oma ehteasjade peale raha laenata. See ei läinud lorda ja nõnda pööras pangaherra wana Friti poole, kes weksli sõnalausumata wälja maksis. Tema sai kõhe aru, et wennapoeg tema nime ise oli weksli alla kirjutanud.“

„Mil kombel saite teie kõik need asjad teada?“

„Ah, ka sellel pole selle asjaga tegemist. Sellest on teile küll, kui ütlen, et mul omad huwid kaitsta olid ja et inimene, kel raha on, alati abianud leiab.“

„Teil oli Ewelinega ühendus? Tudas oli see võimalik?“

„Sont wõtku teie küsimisi! On teil weel rohkem tarwis teada? Noh, minugipärast! Mina tundsin tema ja näitleja wahelorda; lord juhtusin ma neile „villa Ballarati“ aias peale. Wangikofas sai ta minu käest kirja, milles ma tale oma kahetjast awaldasin ja ütlesin, et kui ta waitib ja salgab, siis mina hoolt kannan, et ta wabaks mõistetaks ja näitlejale saab.“

„Nii siis warastas ta teemandi, et näitlejale raha anda?“

„Näitleja oli ta au ära rööwinud, ei tahtnud teda aga naiseks wõtta, olgu siis, kui ta raha nuretseb, nii et nad maalt wõiwad lahtuda. Näitleja pettis teda siis kahelordset.“

„Kas tahate kõik selle, mis nüüd jutustasite, kirja panna ja sinna oma nime alla kirjutada? Mõtelge, et meil minu abitaasa süütuse kohta tarwis on niisugust tunnistust. Muult selle tingimisega laseme teid lahti, ilma et Norra politseile asjust teataksime.“

Laemalaeft kostis lärm ja trampimine ja kõhe selle järele ahelate kõrin — ankur heideti jälle merde.

Meie seisme jälle Stavangeri sadamas. Nüüd kajas laewa kõrwal kõnem sulin ja aerude lahumine.

„Sõjalaewa paat jõuab siia,“ seletas Mont. „Teie ei jää mõtlemiseks palju aega.“

„Teie peate selle tõenduse saama. Mul on midagi, mis niisama hea on kui minu seletus.“

„Kannatage natuke,“ ütles Mont ruttu, „mina lähen laemalaele ja palun paati wähe oodata. Kui korterimeister meid termelt näeb, siis ei oksi ta teie laewa wististe mitte läbi. Kui ma oma head sõpra, kapten Holsti, hästi tunnen, siis on ta wististe sellekohase käsu annud.“

Mont läks üles.

„Teie sõber detektiw arwab ennast wististe kuradimaa poisiks, sest et ta minu seelord üle löi,“ urises inglane, kui üksi olime. „Noh, wahelt puutume lord weel tokku, kui olud ühtlasemad on; siis tajun ma tale kõik jälle tagasi.“

„Küll Mont ennast juba kaitsta ostarb,“ wastasin mina pahaselt. See nurjatu ajas mu hinge läis. „Ennem peaksite soowima, et teie teda iial enam näha ei saaks.“

Mont ilmus jälle kajutisse ja pööras kõhe inglase poole: „Noh, herra Howell, wälja see tunnistus, millest kõnelesite! Wististe on ka teie soowjutuajamisi nii ruttu kui võimalik lõpetada!“

Inglane awas seinatapi, kobas seal tüki aega ja tuli siis asjaga tagasi, mis kokkupigistatud kiri paistis olewat.

„Niisugustest asjadest on itka kasu; sellepärast jätsin ta põletamata. Siin on Eweline kiri, seljamal päewal kirjutatud, kui ta enda üles poos. Sellest aitab teile. — Aga ma teen tingimiseks, et minu ärastõdude siit maalt tahtisusi ei tehtaks, niipea kui ma selle tõenduse teile olen ära annud.“

„Ausõna selle peale, et ma asja politseile ei teata ega teie ärastõimisel tahtisusi ei tehta, kui see tõendus küllalt mõjuw on.“

Inglane wistas kirja lauale.

Mont awas selle ja luges:

„Armas herra Howell!

Teie olete ainus inimene, kes minu wastu mu õnnetus on lahtust näidanud; aga kõik teie lahtus on isiku wastu raisatud, kes ainult hutatuse jaoks süüdinud. Teie hoitatate mind ju warakult selle nurjatu eest, teda mina pimedast peast ufaldasin. Kuid minu filmade awamiseks oli enam waja. Kõige pealt ajas ta mind wargale, et abieluse astumiseks raha saada, ja siis põgenes ta ühes warguse wiiljaga. Sellepärast wõistn ma teie ettepaneku — mulle wabadust nuretjeda — wastu, et siis armsamaga wõistn abieluse astuda. Seal pettis ta mind uueste. Ma tean, et ta eila siit lahtus. Ja ühtlasi kuulen ma, et minu heategija, preili Friti, sellel sama kuriteo pärast kaebtuse alla on langenud, mis mina lorda saatsin.

„Küll tean ma, et teie teda ilma süüta kanna-tada ei lasse, teie, tema sõber ja ta perekonnasõber. Aga tudas suudate ta ilma süüta tõendada, kuna te kohtu etteolee juhtisite, et mind, waest neitut, aidata ja mulle oma ofarõimist näidata?“

„Mina ei saa niisugusest asjast palju aru, aga ma mõistan, et minu elu kadunud on ja et ma ainult nii preili Fritzi ilmsüütust võin idendada, ilma et ise wangi jätaksin.“

„Kui kuulete, et ma enam ei ela, siis kõigale selle kirja alumine osa ära ja saate kohtu kätte. Oma ema ei või ma usaldada. Tema armab, et ma teemandi warastasin, ja piinab mind iga päew, et ma ütlesin, kus raha on.“

Kõige alumisele osale oli suurte tähtedega kirjutatud: „Minult mina ütli warastasin teemandi wana Fritzi muuseumist ja müüsin ta prokurator Jürgenfile 5000 krooni eest ära. Mina ütli olen teemandi waras ja ei keegi teine.“

. . . juunil 19 . . .

EWELINE REIERSEN.“

Ma ei suutnud ennast kauemine enam taljutada:

„Teie olete ometi kõige suurem wõllarööp, kes ial tase jala veal läib, herra Howell või Davis, kudas teie ennast ka nimetate!“ hüüdsin ma ja tormasin ta juure. Ma usun, ma olesin ta maha löönud, kui Monk ruttu ei oleks wahete tulnud. Ja ma ei tarwittenudki teda lüüa, sest sel filmavilgul waarust ta kui joodik ja pidi ennast seinale toetama.

Monk wõttis sõna:

„Teie olge minu sõbrale tänulik, et hoiatatud olete, herra Davis. Mul oli muidu nõu olnud, teid enbid näha lasta, et teie wõlksimeid awalikults on tulnud.“

„Inglane oli surmalahtmatu. Ta awas wärisewail sõrmil kapi, wõttis sealt pudeli ja walas endale hea lonksu wiina.“

„On sul temale weel midagi ütelda?“ wõroasin ma Monki poole. „Kui mitte, siis läheme, mina ei juuda selle alatu nõidkaela nägu enam näha.“

„Ei.“ wastas Monk.

Meie sammusime ruttu kujukil treppi mööda üles ja läksime suurliikwõadi poati, mis meid ootas.

„Sa ei oleks tase siis mitte teatanud, et ta alatud teod awalikults on tulnud?“

„Ei, ma tahtsin teda lasta Inglise politsei kätte wahete sattuda. Wana Fritzi an enesele Australiast lastnud õige herra Howelli (noorema) wäemawilbi tulla. See on wraegu ühes wana Fritzi kirinaga Inglise politsei käes. Aga nüüd ei astu see nõidkael küll ial enam Inglise dinnale.“

„Seda olesid pidanud mulle enne üttelema!“

„Pole tarwis tahetteda. Tema jääb elu-aeg kodumaata petjaks, ilma rahata, ilma sõradeta, ma tean, et ta oma isa, wana Davise, juba on kerjajaks teinud. Minult see laew on tal meel. Ja ainult suure waemoga sai ta wiimati Inglismaalt oma wõlausaldajate käest putku panna.“

* * *

Mõni kuu hiljem seisis ajalehtedes järgmine sõnum:

Uus mängukuradi ohwer.

Tuntud jahklaew „Deerhound“, kes wiimati Wiaghi saare juures wõidusõidul kuninganna Karika wõitis, jõudis hiljuti Monakosse. Laewa omanik, keegi herra Howell, müüis seal laewa ära, enne oli ta roheline laua ääres oma wiimase raha kaotanud. Pärast mängu ta edasi ja selle tagajärg oli, et ta minemal reedel mängumaja puiestikust, rewolwer käes, purustatud peaga leiti.

* * *

Oli kessumi ja wilsjauud haljendamis villa Bollarati aias täis lojakat ilu. Wiiskilmine seltskond istus wilus muuseumis, kuhu see juuresõht läbi lahtise ukse sisse hoowas.

„Igawese õiguse käsi tabas teda rutemine kui oodatud,“ ütlesin mina, kui Monk eelmised read oli ette lugenud.

„Rahu tema põrmule,“ ütles wana Fritzi pühakult.

„Wana Davise oli suur wõllarööp; aga ma usun, poeg löi ta weel kavgelt üle?“

„Aga mis tahate nüüd teha?“ küsis Klaara. „Kas ei wõiks asja uueste kohtu kätte anda? Minu arust on see hirmus, et maailm selle loo ligemaid ühtlasju ei tunne,

iseärants aga neeb, kes omal ajal Sigridi peale kiwa loopiwad.“

„Ei ole ju kedagi karistatud,“ wastas Monk, „ja sellepärast arwan ma, et asja uueste kohtu kätte andmine —“

„Ta heitis ruttu pilgu oma abikaasa peale.“

„Kõik, kelle otjus minu kohta wäartusline on,“ wastas Sigrid tafakesi, „tunnemad ju minu lugu niisama hästi kui ma ise. Ma wärisen, kui mõtlen, et asi weel lord kohtus peaks horutusele tulema.“

„Mina tean teile ettepaneku, mis meid kõigist raskustest üle aitab,“ hüüdsin nüüd mina. „Mina kirjutan wana Fritzi teemandist jutu; seda loeb igakõik, eks ole nii? Ja sel kombel saawad kõik, keda asi huwitab, asja õige seisuforra teada.“

(Lõpp.)

Onneotsijad.

W. S. Osborne roman.

(Järg 1)

„Kas ma ei ütelnud sulle enne, et ma läbi kase aia siia hiilisin ja rebest laudu ülesse ronisin, ilma et mind keegi oleks tähele pannud? Rõgu kinnos ei tea keegi inime, et ma sin olen, ja wiiskümnend inimeist wõiwad selle peale wõnduda, et ma klubis wiibin. . . Pean sulle tunnustama, armsam, et ma kolm wiimast aastat päris laisk olen olnud!“

„Miks ei seleta sa mulle midagi? Rõnele ennast lord wälja; milles seisab sinu plaan?“

„See on päris lihtne,“ oli saladusline wastus. „Aga ja ei tohi mule liiga palju küsimusi ette panna, armsam. Ühel heal päewal saad sa kõik mõistma, aga see päew ei ole meel käes. Rõgu seledud — sa pruugid ainult ühe sõna ütelda, ja ma olen iga asi peale walmis.“

Rõgan korrutas otsusest; ta tundis Johni kiiga hästi, ja teadis, et sellest midagi wälja ei tule, et temalt midagi teada laada.

„Ma ei armasta saladuslikka tegust mitte iseäranis,“ ütles ta ja tõmmas otsusele weel enam kiipa.

„Aga mina, mina. . .“ Ja John kehitas õlasi.

„Ma waatafin enne weidi ringi, kui lõpuliku otsuse tegin, siia tulla,“ alustas nai-terahwas uueste. „Mida ainult lootus sind näha, ei toonud mind siia; ei, ma uskusin ka wõimalust leida, et siit linna elanikkude tulle wastu kinnitada.“

„Sa naeris oma ette ja John urris tema waadet.“

„Mul tuleb meele,“ ütles ta, „et me teine teisega tulewase kohtusaamise äramäärama peame.“

„Mitte siin — mitte lusaqil sin kinnos,“ ütles Rõgan: „Sa ei oles ka täna õhtul minu juure tulema pidanud, sest ja ei olnud mitte küllalt kaitsitud, ja ka sinu plaanidel on hea, et meid seltsis ei nähta. Me peame siis, nõnda sage-daste kui seda waja, Monattanis trehwama.“

„Kas wanas kohas?“

„Miks siis muut? Me ei ole kumbki kolme aasta jooksul seal wiibinud.“

„Siis oles meil ka wanad tundemärgid?“

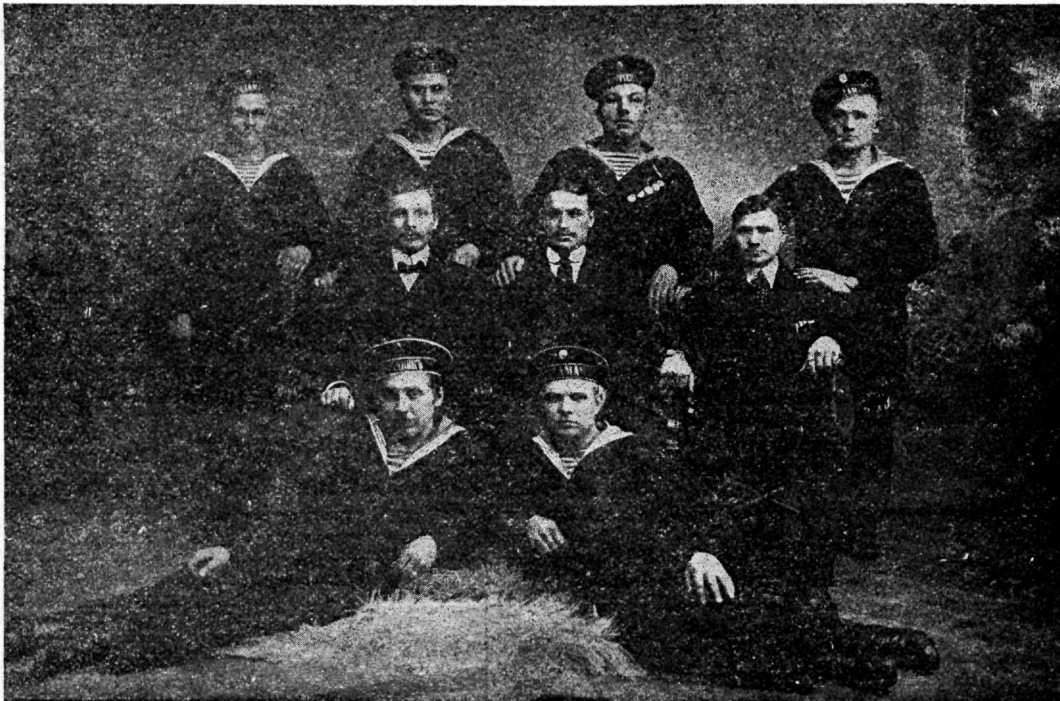
Mingisugune mälestus libises üle naisterahwa näo. „Ja, aga wahelajal peab minul täieline wabadus olema.“

Teine peatikk.

Rahwa- ja tööstuswanga direktor istus oma biroos ja mõtles selle naisterahwa peale, keda ta eelmisel päewal India kuninganna wõrastemajas oli näinud. Seal astus keegi ametnik sisse ja pani mingisuguse kaardi kirjutuslaua peale.

„Keegi daam soowib teiega kõnelema, herra direktor,“ ütles ta, ja herra Bonwit, kel õrnema soo wastu alati pehme süda oli, noogutas talle sõbralikult peaga ning ütles ruttu: „Kasle aga sisse, Peters, ma olen wastuwõtmiseks walmis.“

Aga kui ta waade kaardi peale langes, hüüdis ta: „oodake enne weidi, kui daami sisse lasete tulla.“ Siis kõrgas ta oma wanaduse peale waatamata noorusliku karmusega silles ja ruttas beegil juure, et waadata, kas wälimus ka lairufeta on. Ta kammis hoolega oma juukseid, nihutas kaelsideme

Seeme tegemas merewäes sõja algusest saadil igast lahingust Baltimerel osa võtnud, termitame idili kodumaal ja soovime rõõmsat kewadet.

1. rida. August Sandberg, August Kurru. 2. rida. Jaan Bartnou, Priidu Lippu, Aleksander Branglin.
3. rida. August Lepp, Jaan Aruuda, Georgi Reingolt, Aleksander Targusepp.

paremale poole ja võttis siis võimalikult suurepäralise seisaku.

„Mu nimi on Bellair,“ ütles küllaline, kes peagi kontori astus ja omale võimalikult ärilist välimust püüdis anda, mis aga tal nurja läks.

Herra Bonwit pakkus tale tooli, palus teda istuda ja näppis uueste oma kaelasidet.

„Mind rõõmustab väga teiega tuttavaks saada, proua Bellair,“ sõnas ta suure soojusega. „Millega võin teid teenida?“

Rogan kumardas ja tegi ennaft oma toreda, hõbedaga tikitud tästasku juures midagi toimetama; ta kandis seda nüüd alati enefega ihes. Ta paistis piltilus wälja, ja herra Bonwit neelas tema nõidusliku keha oma filmadega. Nüüd waatas naisterahwas oma austaja peale, nii et see tema iludusest päris pimestatud sai.

„Sgatahes võtfin ma nõuks äri asjus teie juure tulla,“ algas daam, „aga kui proua mõistan ma ärist väga wähe. Kuid oma abitaasa kaasabiga läks mul siiski lorda üht põhjusemõtet külge harjutada.“

Direktori näo üle jooksis waheldaw joon, kuna ta kiireste ütles:

„Ja kas ma tohin küsida, misugune see oleks?“

„Oh, mu abitaasa oli mees, kes võimalikult igas ettewõttes oma kätt mängus pidas.“

„O, siis on teie abitaasa surnud?“ küsis direktor wiletalt märjatud rõõmuga.

Rogan noogutas kiinituseks peaga; selle mehe hääle muutus ei olnud tal tähelepanemata mööda läinud.

„Ja,“ tõendas ta, „ta seifis suurte ettewõtete seas ja andis mule ilka mõista, et kui ma ennaft kunagi kiiskutes unnen olewat ja kedagi seadusemõistjat tarwitan, et ma siis ainult üht teed pean käima, kui kedagi usaldawat inimest tahan wõtta.“

Herra Bonwit tegi uudishimuliku näo.

„Ja mis tee see oleks?“ küsis ta.

„Abwolati wõtta, kes kusagil Rahwapangas teenistuses oleks,“ seletas Rogan naeratades. „Niisugune mees olla alati usaldusewääriline, ütles mu mees ilka.“

„Tubli mõte,“ tähendas herra Bonwit, samal ajal naeratades, „siis tarwitate teie abwolati?“

„Ja, sellepärast tulingi ma teie juure.“

„Sis,“ tegi herra Bonwit. „Abwoladid maksawad aga kahlemata palju raha. Kas mina ei võiks teie teenistuses olla, proua Bellair?“

„Ühele õiguseadlasele lähenemise peale vaatamata, peatfin ma itlagi pangaametnikudest suurt lugu,“ arwas Rogan, põlewat pilku meesterahwa peale heites, „aga ühe asja pärast pean ma tingimata abwoladiga kõnelema.“

„O, kui niisugune lugu on, siis tahan ma teile lohe selle linna lugupeetawamat asjaasajat tutwustada.“ Bonwit wajutas seda helde ühe nupu peale.

Peters astus sisse.

„Peters,“ ütles direktor, „telefonerige abwolati Holbrooki büroosse ja paluge teda filmapilt kida tulla.“

Natufese aja pärast oli abwolati Holbrooki wäikene, halli minew herra, halli ilikonna ja punase kaelasidemega kohal, kui daam teda waatas, siis oli tema ülewõlpidamises weidi filmakirjalist wiisakust.

„See on herra Holbrooki,“ efitelles pangadirektor, „see daam soowib teiega ärtasjadest kõnelema.“

Abwolati waatas rahulikult direktori ärritatud näo ja siis oma abitarwitaja peale.

„Kas te soowite minuga siin kõnelema?“ küsis ta.

„Ja . . .“ sõnas direktor.

„Ei,“ ütles naisterahwas ruttu wahela.

Nii räägiti siis lõtku, et Rogan abwolati lohe selle büroosse jaadab, mis ta sündis. Ja seal awaldas ta abwoladile muu seas, et tema surnud abitaasa tale olla nõu andnud raha New-Yorgi lähedal olewates linnades wõ

maatondades maastikkide sisse panna. Adwolat niifutas ainult nõusoleku tunnustuseks peaga, sest ta loois warsti head taju saada.

„Kas teie sellepärast siia linna tulitegi?“ küsis ta.

„Minu mees tundis teie linna ja hindas seda isearanis,“ wastas naisterahwas filmopaiikwalt kaswama südidu-segi. „Sa arwas, teie linnal olla tulewitu kohta awaramad ja soowitawamad wäljawaated kui loogu maal. Aga mina jagan juba nüüd tema tundmuist, kuigi ma waewalt lats-teistkümend tundi siin olen olnud. Linnadel on, nagu inimestelgi, igalühel oma omapärane wälimus, ja ma pean siilema, kufagil ei ole mul — isearanis kolme wiimase aasta jooksul — nii hästi meeldinud kui siin! Teie linna ilu kis-tus mind nõnda kaasa, et ma oma esimeist muljeid ei soo-wits wahetada.“

Adwolat märkas kohe, et proua Rogan Bellairi mees nii suur ärimees wõis olla, kui tema noine seda ei olnud; aga ainult mitte linn, waid ka ta ise näis naisterahwa peale hea mulje jätnud olewat, sest see rääkis nii meeldi-walt ja waatas tale sügawalt silma.

„Aga mis te minu käest soowite, armuline proua, kui ma küsida tohin?“

Rogan toetas wastu kirjutuslauda ja ütles too-niga, mis adwolatadi wastu ufalduft awaldas:

„Ma tahaks nii, et mu abitaasa raha selle linna ette-wõtetesse pandaks, aga nii, et mind keegi petta ei wõi.“

Holbrook nõutas peaga.

„Proua Bellair,“ ütles ta, „kas ma tohiksin küsida, kus te abitaasa raha praegu seisab?“

„Ah, wana Gospar on seda saladuses hoitud,“ wastas Rogan ilast lehitades.

„Ja kes see Gospar on, kui küsida tohin?“

Rogan kehitas uueste ilast.

„Sa on samasugune adwolat kui teiegi.“ Naisterahwas naeratas seda wõlbes. „Ei, ei, mitte nii kui teie,“ parandas ta. „Sa ei ole mitte nõnda wiisakas ja nõnda suur ja kena, oh ei, wastupidil! Ma arwan ainult, et tal seefama elukutse on, mis teiegi.“

Adwolat suutis waewaga naeratust tagasi hoida.

„Siis korraldab adwolat Gospar teie warandust?“

„Meelepaha wari kibises ille daami näo, kui ta ütles:

„Austatud sõber, ta teeb nii kudas heaks arwab.“

„On ta seaduslikult warandusehoidjaks wolitatud?“

„Ja, ta on seda, ja weel enam.“

„Aga kas teie teda ufaldusewääriliseks peate?“

„Nõnda ufaldusewääriliseks, et ma tema käest kunagi luba ei saa, oma raha wälja anda. Sa on kofuhoidikil ja ihuus, aga aufuse woolest — ah, seal ei ole midagi soomida! Sa on testamendi täitja ja wolitatud warandusewalitseja, wõi kudas teie teda nimetade; aus on ta küll, aga sellest hoolimata looban ma, et minul korra läheb oma warandust tema illemwalitkuse alt o ma kätte saada. Ma ei taha kübed'ga, kus Gospar asub, enam midagi tegemist teha.“

„Siis soowite teie . . .“

„Teie peate kõigepealt tale ilhe kirja kirjutama,“ ütles Rogan ruttu. „Ihe kareda ärikirja, nagu ainult teie seda kirjutada mõistate. Ja sellejuures peate wana Jules Gosparille kirjutama, et ta mule mu sisetuleku kohe wälja mat-saks; ma tarwitkan wõimalikult palju raha.“

„Seda muretjen ma hea meelega,“ ütles adwolat nae-ratades. „Kas ma tohiksin tema adresi teada saada?“

„Aga ma pean ennem teie kirja siis teadma,“ hüüdis Rogan ärritatult, kuna ta naagu paludes oma läe adwolatadi ila peale panti. „Ma pean selle peale kindel olema, et te te-male võrgu tulkiseks kiitate.“

Adwolat wajutas ilhe nupu peale ja luges kirja siis ette, aga see ei meeldinud daamile.

„Ei, sellea ei ole ma rahul, kiri on liiga armostuse-wääriline,“ hüüdis ta pead rabutades. „Ei, herra adwolat, kui te midagi soowite wõita, siis peaksite weel ilhe kirja kir-jutama Gospar on kindlomeelne!“

Nüüd kraes adwolat ilhe teise kirja siis ette, mis enam midagi soomida ei jätanud ja mis Gosparille tbeiga pörgu palawaks wõis kiita.

„See kiri on juba mule meeltemööda,“ kinnitas lest.

„Meie peame seda asja targu ja samm-sammult läbi wiima ning täielise wõidu saama.“ Ja ta surus soojalt adwolat Holbrookki läti, kes teda ta tötetooli peale saatis.

Kui Rogan jälle „India kuninganna“ wõrastemajas wõrkstikut siseteadud tubades oli, wõttis ta oma pallide hulgaft ilhe wäike nahast kohwri, keeras lulu lahti, ja wõt-tis sealt põhjast nahast kastikese, mis linna hoolega ära peidetud oli, wälja. Ahhki asja, mis tal lugemata hull oli, ei hindanud ta nõnda palju, kui seda nahast kastikeft. Ra nüüd pani ta ufled hoolega luffu, tõmmas atendele latted ette, ja awas ainult ämaras seda kastikeft, mille siis ta rahulolemisega silmitses. Ta wõttis sealt kõigepealt gum-mi-stemoli wälja, siis wäike reisi kirjutusmasina, siis hull ifelaadilisi fulga, hull pubelikeft punase, musta ja sinise tin-diga, siis kirjalambriku, kirjapoozna ja ilhe pita, kitta ife ki-raamatu. Kirjapoozna pea lantdis Jules Gospari nime, ilhes märkufega, et ta adwolat ja notarius on, teisel küljel aga oli: „Bellairi waranduse walitfus.“

Rogan pani paberipoozna kirjutusmasinasse ja kirjutas ruttu lähike ärikirja, millele ta, meesterahwa käekirja järel-aimates, alla kirjutas. Siis wõttis ta ifhekiramatust ilhe ifheki, tembeldas seda gummistempliga ja kiitis alumise poole mitmet laadi käekirjadega täis. Nüüd keeras ta kirja ja ifheki hoolega kofku, pani mõlemad ümbrikusse ja kirju-tas Jules Gospari adresi peale — selle Jules Gospari adresi, kelle biirooks kübedis wäikene tuba ilhe laua ja tooliga oli, ja kelle wana, tuuleft ja wihmast puhtaks pestud ftit, weel woewalt seletust wõis anda.

Rogan Bellair tõendas, et Jules Gospar aus oli, ja see oli ta tõft, aga ainult sellepärast, et keegi Gospari abi-tarwitaja kunagi ille tema ufte läwe ei astunud ja et keegi teda kunagi waranduse walitfejaks ei wolitanud; tema kon-jakist ja Kanada wiinades lugupidamine oli nii suur, et ta raha eest kõige asja peale walmis oli. Tema ainus illes-anne, mis tale illespidamijeks mõned dollarid nädalas sisse tõi, oli selles, et neid kirje wastu wõtta, mida Rogan tale jaatis, wäljse ümbriku kõrwalbada, sijemise ümbriku peale margid kleepida ja kirja postkantar postkasti panna. Niifugune mees oli Gospar, kes Rogan Bellairi waranduse ille walitfes.—

Ünbes kolm päewa hiljem telefoneri adwolat Holbrook Rognile ja teatas, et ta ilhe kirja on saanud, mis teda wististe huwitama saab.

„Oh, austatud sõber, ma näen teie filmadest, et teil head sõnumid on!“ hüüdis Rogan, kui ta adwolatadi tõe-tuppa astus ja peale terwitust soojalt tema läti surus.

Adwolat naeris rõemsalt, sest tal oli hea meel, et ta lefese abiks oli olnud ja ta efimene katse kohe hea täigu sai. Sa näitas naesterahwale kirja, mille peal kübedi postitem-pel oli; see oli suur kirjapoozn ilhes ifhekiiga.

„Ma arwan, meie asi läts hästi,“ ütles ta kassa, berudes. Rogan waatas enne kirjalambriku ja luges siis kunn-stiku hoolimatusfega kirja läbi. Kirja siis oli järgmine:

„Wäga austatud herra adwolat!“

Proua Bellairil peaks arusaadaw olema, et mina, kui tema abitaasa endine sõber ja äriosanik, ainult tema huwide kaitseks tema warandust oma ülewaatuse all pean. Ma taubitten tema heaks aga mitte oma ifikliku sihi läbi wiimiseks. Ma tean, mis ärilifelt parem on, aga tema ei tea seda mitte, sest teda hu-witab ainult warandust häwitada. Siin leiate, aus-tatud ametiwend, ilhe ifheki, mis ainult wäikene osa tema tänawaastajest sisetulekust on. Proua Bellair peab mõistma, et ma tale filmapilt suuremat summat saata ei wõi. Rogu sisetulekut wõin ma ainult mõne tuu päraft saata.

Palwega seda wastu wõtta, jään ma, ametiwend, teie alandlit

Jules Gospar.“

(Järgneb).

1. Kõigepealt siin teismantel,
Mis eht tõlhab kohwitantel
Sauna minnes selga panna —
Ei tasta muud küll wälja anna!

2. Siin on tojasküttli mütsa
Ja hull hoowitonna pütsa,
Wida nüüd ei keegi kannu —
„Läiturul“ wõib nad panna.

3. Raks palki kirjasti te' ees,
Rus teismantse soowid sees —
Üks Gcihtale, üks Willale,
Kuid hoidke — ärge lugege!

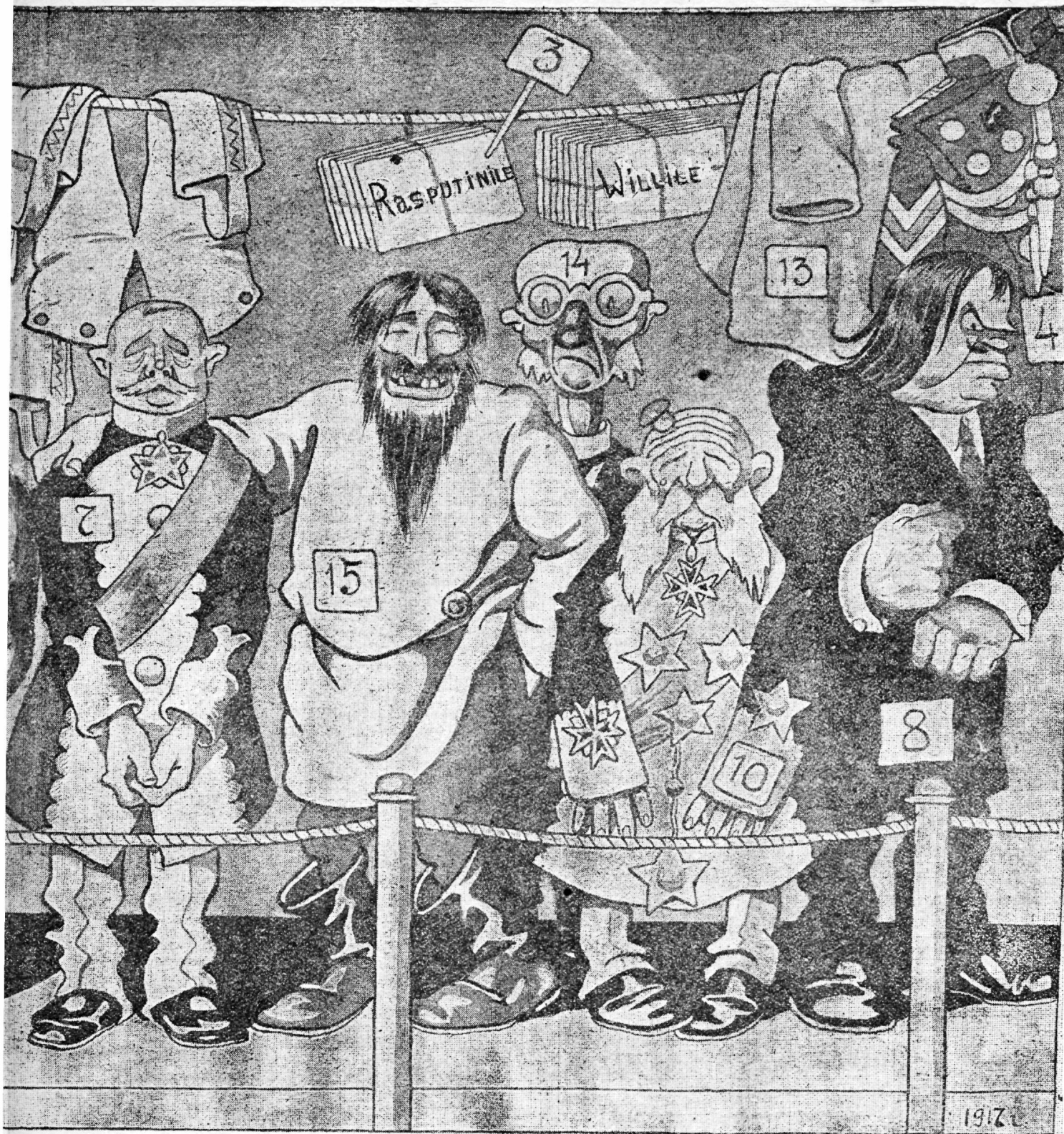
4. Shandarmimunder ripub siin;
Tal nähtawaste päris piin,
Sest kuhugi ei löiba ta —
Wast „mastesadiks“ aitaks ta.

5. Bernhard Stürmer aus Berlin
Ka seisab teie ees nüüd siin;
Ei jeda teadnud hingest ta,
Et kindluses peab istuma.

6. Siin Suhomlinow teie ees —
See oligi see Juuda mees,
Kes kolmelimne seeliga
Müüis falslastele Wenemaa.

7. Protopopow ihlas wäga
Rahustada — aga häda:
Rahustati teda nii,
Et ta kohkus surmani.

8. Markow Teine — Urge minge
Ligidale, sest et hinge
Wõtab ta teilt korraga,
Punast wärwi wihtab ta.

9. See on „Kuvala“ kuningas
Bojeikow, — ta on ärtamas,
Sest purjus peaga wiidi ta
„Siis“ kindlusesse istuma.
10. See wana tuda — tunnete,
On ta üks peaministrife;
See on see „Rooremeltija“ Goremörtin
Kes tahtis wiiki rahusta.

11. Näe, „kardawoi“ ta teiste seas!
Tal tõeste „kõrge“ mõtted peas;
Küll roniks latusele ta,
Et paugutaks sealt plüüsiga.
12. Siin politseilik hobune,
Kes tormas otja rahwale.
Kui kuskil koku koguti,
Nagaitat siis kit jagati.

13. Siin sinel, mida pristawid,
„Pamoshnitud“ ja „kalotid“ —
On kannud hirmuks rahwale;
Nüüd kingime ta sandile.
14. Siin tsensor, kes meid „rohitses“,
Me kirjutasid kõihihes.
Nüüd lõpp on tulnud waimu-dõl
Ja ots ta tema „rastel“ tööl.

15. Siin „wanale“, kes walitjes
Ja teisritojas talitjes —
Kuid naised, lapsed, hoidke te,
Tal ärge tülige puutuge!

J. Kuulipilduja.
„Petr. G.“

A. Wiedemann,
Saawatub.
Parandusel.

August Piiglit,
Wõrumaalt.
Tegewas sõjawäes.

Julius Pilliroog,
Tegewas sõjawäes.

Jaan Reinholdt,
Tartu kr.
Tulekinnit.

Willem Leppit,
Tartust.
Tegewas sõjawäes.

Kiri sõjawäljalt.

Uudis, mis wabadus tõi.

Ei tea küll, kui suurt rõemu wabadus kodumaale tõi? On minul teadmata, aga suurt rõemu tõi ta meile, kes me sõlbatid oleme ja liinil wiibime. Iseäranis tuleb naljakas ette, kudas meie ohwitserid wanal ajal olid. 17. aprillil pidasime polgu püha. Tulime parajaste selleks ajaks kraawist wälja puhtulele. Kõige enne pidas popp jumalateenistust, siis algasid kõned. Kõige esimeseks pidas kõnet pealinna saadik ja soowis polgule pühaks õnne, rääkis pikalt ja laialt wanast ajast ja uuest wabadusest ning, et sõda tuleb lõpuni läbi wiia. Tema järelle pidas teine saadik kõnet pea sellesamas mõttes. Siis hakkas meie endine polgu komander kõnelema ja see oligi, mis mind kõige enam mõtlemas pani. Juba esimesed sõnad: „Kallid sõbrad ja minuga ühes wõitlejad, tuln teie kallist polgu pühast aja wõtma ja teile õnne soowima. Nüüd oleme kõik ühesugused sõbrad, sest seda tegi wabadus.“ Sooh! Wõi nüüd siis alles! Aga mõõdalainud aastal nimetas sõlatiisi kulanaikesteks jne. Ei tea mis poolest sõlatiis hõlmem oli kui koer. Iseäranis, mis tema taga nõudis, oli see, et pea piiksti, rind ette ja tao jalga nii et maa ja põrgu wäriseb. Mis jauts seda jalga ja pead siin sõjawäljal taga aeti, et teadnud äkki, aga noh, oli kaardiwägi ning pealegi leisri lüüdi. Nüüd pole leisrit, ega ta jalga waja wastu maad taguda. Ja igakõks täidab oma kohust palju parema meelega ning hoolisamat. Tema järel pidas omajargune liht sõlatiis kõnet ning tõendas, et sõda lõpuni tahame wiia. Jah, nüüd wõib ta sõlatiis sõna rääkida, aga endisel ajal polnud rohkem sõlatiis ühema ees rääkimiseõnnu, kui kolm: „Jah nii! ei mitte! olen süüdlane!“ Mis üle selle, see oli tigevast.

Kõik olime nüüd rõemjad ja õnnelikud wabaduse üle, lähme rõemja meelega kraawi jakslaste wastu. Loodame, et meid enam nii ära ei müüda, kui enne. Ütleksite oleme kõik rõemjad ja usume, et ilma katuta meid tapale ei wiida, nii kui enne.

Kodumaalastele wabaduse puhul õnne soowides
Otto Urakas.

Kaardiwäe lütipolgust, 19. aprillil (2 mail) 1917.

Interwju.

(Kes pani revolutsiooni toime?)

Wiimasel ajal on feltkonnas küsimus päewakorraale tõusnud: Kes pani Wenemaa suure revolutsiooni toime? Selle küsimuse peale otstakse wastust, aga need ei rahulda, sest et harilikult ühele poolte arvamist esitawad.

Sellel põhjusel wõtsingi ette, mitmete wastaõrinna seiswate kätide arvamist kuulda.

Kõigepealt läksin

1. Tõlliste esitaja poole.

„Selle üle ei tarwitse mul teile pikka seletust anda,“ ütles

mees. „Kas ei olnud need tõllised, keda Nikolai oma shandarmidega ja nuusturitega nagu nälgas ja werejanuliste hurbadega alaliselt taga ajas. Kas ei olnud tõlliseid just sadade ja tuhandite kaupja Siberi kaigades nälgumas; wõi jälle niisketes wangikodades mädanemas.“

Kas ei olnud tõllised need, kelle tuum weri nii mitu torda maapinda tsaarri walitsuse ajal jootis ja kas ei olnud tõlliste parved need, kelle wägew marssimine tihti Nikolail südamet hirmumata pani. Wõite juba sellest isegi aru saada, kes kistufid wana walitsuse täest okkalis raudpiitsa ära, millega ta oma werehimus aastasadasi inimesesugu piinas.

Hea küll. „Tänan seletuse eest!“ ütlesin suure aulartusega. Sõjawäe esitaja poolt sain selle küsimuse peale järgmise wastuse:

Meie päästikud on need, mis Wenemaal rewolutsiooni tegid. Ilma meie abita oleksid politsemikud, shandarmid jne. wabaduse orase tingimata purust tallanud. See aastaid wältaw koeraelu oli meie ringkonnad tulwihafets dritanud ja meie lastime kui maruhoos ja wistasti me wana torra ta pehastanud alustes lerge maewaga ümber. Sõlbatid olid need, kes Wenemaal rewolutsiooni torda panid.

Tänan seletuse eest ja seadisin sammud

Eduerakonna poole.

Teie eduerakond on suur ja lai, ütlesin sõnisonile enesele. Ma ei teo, kas ilmas ongi ribafest, mis eduerakonna armulise tiima alla ei käiks. Teie erakond peab need ilma asjad dieti kurfis ja sellepärast palungi seletust, kes see dieti rewolutsiooni toime pani.

Austatud era'onna juht sõnison majas dige kõski ja ta lahjale palgese asus nutruse ilme. Dieti on see rewolutsioon nüüd meie eduerakonna töö. Mul on praegu veel see kuub järel, mille saba nad kümn konna aasta eest Tallinna priisimajas lõhki kistufid. Meie oleme alati oppositsionis olnud ja ilka lätt. tasutus rufitas pidanud. Niisugusest peidetud rufitaj on igatepidi suur kasu, sest ta kaswataw imeme iseloomu.

„Nii on eduerakond täieste rewolutsiooniline?“

„Urge seda kõneleae,“ ütles sõnison, selle juures käega tõrwalt tõrudes: „Mööda läks, mööda. Maha jäime.“

„Millest?“

„Rewolutsionist: Meie erakond jäi maha ja nüüd on meil temast häbi. Peitsime ta ära, wõib olla, tingime edaspidi eesti muuseumile. Sinna niitugust ajast ja arust läinud prahti nõutakse. Kuid wõite kindel olla, olgugi et meie oma erakonda praegusel ajal ei julge päewawalgele tuua, ufume ittagi ise, et ta Wenemaal rewolutsionile tingimata teed walmistas.“

Tänan.

Nüüd ofissin ühe wägema m a r o d e r i ütles; kes wiimasel ajal suhtru naelast 2 rubla ja jahu naelast 75 kop. wõttis. Iga waguni määrimiseks maksis ta 1000 wõi paar ja sai niuwiisi kauba koha'e.

Mu küsimust kuuldes, pigistas ta oma piiskjed, petises palges läitwad, filmad pilukile ja naeratas:

Teie küsite, kes rewolutsiooni tegi. Muidugi meie maroderid, angelbajad ja liitafu wõtjad. Kui meie ei oleks inimesi nõõrima haktanud, kui meie ei oleks elanikkudel hingest

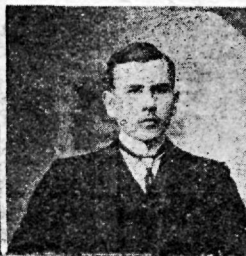
Jakob Brennel,
Siitumaalt. 2. lorda baawatub.
Sõjajäätliinil.

Hans Jofepson,
Paiide kr. Raskeste haawatub.
Kodus parandusel.

Hans Karm,
Tallinnast.
Karpatises langenud.

August Truus,
Tallinnast.
Tegemas sõjaväes.

Jaan Rutt,
Wabatähtri. Tartust.
Austriasis wanglis.

finni pigistanud, kui meie neist ei oleks sahwiti nagu sidruniteft wälja surunud, kas nad oleksid siis rahutumaks läinud. Ei. Elanik on imeküll loom. Kui tal itka midagi weel suhu pista on, ei hakka wärskama. Aga kui sa kõik ta käest ära liisub, kui sa ta alasti uulitsale ajad, kui sa ei lase teda külmaga ahju kütta, kui sa ta piima weega pooleks walad ja iga päew järjekindlalt nõnda ta kõrist finni hoiad, näe, wiimaks saabli ta süda täis ja hakkab revolutsiooni tegema. See matšis meie päratu jõu kulu. Mõt'e, ligi kolm aastat olime sunnitud neid koorima, k'gu selle aja pidime wälja arwama, kuidas neid wõimalik oleks it'a uueste ja tugewamine pügada. Meie lootused olid otse kustumas. Seal küsimine nende ja nende laste suust wiimase kui leiwa raasu ära ja wiimaks ometi nad hakkasid aknaid puruks löhluma. See oli hea märk, see oli juba revolutsioon. Sellest näete, et just meie, maroderid ja angeldajad, o'emeigi need, kes revolutsiooni Wenemaal elusse kutsusid. Sell: juures ei ole midagi taheda."

"Tänan teid teie lahtuse eest."

"Pöörasin paari endise walitsuse mehe, kohtuministri Shtsheglowitowi ja sõjaministri Suhomlinowi poole ja korrasin endist küsimist."

"Ma ei tea, kuidas see uus walitsus teil seal niisugune tola on, et meid siin kinni peab. Käte real peaksid nad meid kandma, sest meie just need mehed olimegi, kes Wenemaal revolutsiooni esile kutsusid. Et ajand meie kohtud igisugust politikat, eks pannud me umblekseid kohtunikke ametisse, eks pannud meie äraandjad wäeülemateks ja igasugusi wargaid ja masurikaid wäe majapidamise ette otse. Et lastnud me inimesi süüalt Siberisse saata ja sõjawäe'e paberist talbadega saapaid teha. Ööd kui päewad hoolitsemise selle eest, et rahwa hulgas rabu'olematuse ja mässuwaim alalheld kaswaks. Meie lasime sõjawäge witsadega peksta, pidasime teda nälgas, andsime ussitanud liha sülla. Sabandete peal ulatawad need wiisid, kuidas meie mässu õhustasime. Otse meeleheitel olime, sest ta ei tahtnud ega tahtnud tulla. 1905. aastal seadime täielise ihunõutluse sisse, lasime inimesi nagu koeri maha, aga itka ei õlnud mässu näha. Aga kui nüüd wana Stürmeri abiks wõtsime, kellel igasugused radikalised abinõud teada ja kui ta hakkas kogu riiki sakslastele ära müüma, siis wiimaks saime nii kaugale, et revolutsioon lahti puhkes. Nagu sellest kõigest ifegi näete, on revolutsioon täitsa meie tehtud, sellel põhjusel jääb meile ta arusaamatuse, miks nad meiega nii tarmilt ümber käiwad."

"Ja wanad ministrid langesid jõuetu't tagasi toolile, nagu inimesed kunagi, keda ilm nende heategude eest wäga rasketele on haawanud."

"Mu teile, sest teie olete seda tõepoolest ära teeninud," ütlesin sügawa tumardusega.

Läksin selle peale Rasputini jutule (sellest pole lugu, et ta surunud on, sest ajakirjanil pääseb ta tagant otse laudu sisse).

"Ah, teie küsite, kes Wenemaal revolutsiooni tegi," ütles wanake, oma habet silitades ja mulle hallide terawate silmadega otse waadates. "Kes muud kui mina. Minule olgu nad tänulikud ja maaligu mu, pildid oma lippude

peale. Mina o'in see mees, kes riigile niisugused ministrid wälja otstis, kellel peajärdes tartulipudru — päris walge puhast tartulipudru. Iseenesestki mõista, et niisugused inimesed kõik riigi asjad segamisi ja sassi ajasid, nii et keegi kurat kufagilt otse käite ei saanud. Ma wõtsin nende naised käest ära ja siis lo'kisid nad ümber, iga mehel mõistus halwatus, ja kui nad suud lahti tegid, siis ütlesid tingimata rumalusi. Ma ajasin nad iseleksis riidu ja katlema ja nad olid üksteise peale tulist wiha täis, nagu koerad, ja loopisid hoolega teine teisele kaitaid kobarate wahel. Riigiasjad olid neil kõrwalised, need ei tulaud meelde, septsesid aina salakaebt. si. Nõnda läks kõik segamisi — saklane materdas o'na lorda. Nõnda tein ma revolutsiooni hoolega aastate kaupa, kuna nüüd ta kätima sain. Luendatud ja waba Wenemaa peaks mulle tänulik olema ja minule ausamba pisti panema: Pole's mind õlnud, küllip ta ägaks praegu orjuse itkes."

"Ma kumardasin sügawaste. Mu kellele au tuleb anda. Lõpuks panin wangis o'ewale Nitolaile, keda ta seltsilased palees lihtsalt Kojats kutsuwad, ü'ewal tähendatud küsimuse ette."

"Ta waatas aineti mulle näkku, kurb naeratus huultel. "Teie küsite, kes revolutsiooni termitas ja wõimaluse loos, et see wõiks läbi minna. Kes muu, kui seesama."

"Ta näitas näpuga enese rinnale peale."

"Mis te' sellega tahate ütelda? Kas wahest seda, et teie ife?"

"Just nii."

"Aga minge itka. Kuidas te niisugusele arwamisele tulete? Kuidas te' seda põhjendate?"

"Seal ta on," tähendas ta dige kurwalt. "Mine tee nüüd inimesed targaks, kui see neile pähe ei läbe. Ka teie ei o'e sugugi teit moodi. Mind nad p'awad kinni, käiwad minuga kui wangiga ja kurjategijaga ümber, aga nad ei tuleta ometigi seda meelde, et revolutsioon minu elupääd oligi."

"Se etage seda ometi lähemalt?"

"Mäna lihtne. Mina walitsesin nii, et see riigi iga-päew revolutsiooni'e lähemale wiis. Mu walitsus kõri's kõik ringkonnad minu trooni ümber ära, ja kui revolutsioon algas, siis ei leidunud riigis peale mõne politseiniku ja fandarmi ühtegi, kellel minu walitsuse kututamistest kahju oleks õlnud. Ma panin ministriteks ifikud, kellel riigivalitsemisest mingit aimu ei õlnud, oli ju iseenesestki mõista, et nendelt midagi muud nõuda ei wõinudki kui segaduse teritamist."

Kutsusin Siberist hobusewarga ja wõrutaela wana-mehe riigiasju juhtima, kes kogu walitsusest selles mõttes aru sai, et tuleb agaraste naistega ühes saunas käia. Minu ametniklusest oli üks kurgine kaardimängija, teine kuulus wiinade maitseja, kolmas tartis kangeste todukäijaid ja toatši, nagu teie ifa Janseni juttus, keegi peremees. Arusaadaw, et niisugused idioodid riigiasjad igaweste mässu ja sassi ajasid."

"Aga tee, mis teed — itka ei alganud revolutsioon."

Kõllap oli wiist mõni weel ministrite hulgas, kelle tege-wusel mingisugune süstem oli. Andsin aubinna selleks,

tes kõige lollimad wälja otsib ja kui see sündinud, nime-
tasi need ministriteks. Seal oli wa pihabemega lamba-
pea Stürmer, siis Protopopow, kellel üks krum puudu, ja
weel mõned teised. Rõemustades waatafin pealt, tudas
need mehed suure riigi revolutsiooni marusse wi sid.

Nõnda siis — kas ei olnud mina see, kes revolutsiooni
tegi.

„Sõm — just nõnda, aga . . .“

„Mis seal agatada. Oleks ma wähegi niisugused in-
mesed walitsema pannud, kes weidigi ole sid suutnud ette
näha. Mingisugust revolutsiooni ei oleks tulnud. Wene-
lane — seal ta on, anna wemmalt, lasse teda wemmalt
jundleda, aga anna talle ka süüa. Uga mis sa teed — kui
ikka kõri kinni pigistad, siis — tuleb ette, et isegi lammas
wiimaks hammustab.“

„Saan aru, mõistan,“ ja kogeldades kumardasin süga-
waste.
Mots.

Polguilem Jausset.

II. Leonce'i jutute Prantsuse revolutsiooni ajast.
Tõlkinud Am.

„Mäletad sa polguilemat Jausset?“ küsis onu kord
õunabõgilt minu käest. „See oli warsti peale kommunat
ja Paris tandis weel tahetordse piiramise jätki . . .“

„Polguilemat Jausset?“ kordasin ma, oma mälestus-
tes ringi tuhnides. „Jah, mäletan küll! Ta sai wististe
hukka?“

„Sai hukka jah; ta suri kangelas surma, mis weel
meeletum o i, kui teda terme tema oli olnud . . .“

„Kudas teie seda teada saite, onu?“

„Ma otstsin tema wennatitire üles.“

„Jaurjette Morani? Kus tema siis wiibib? Kas
teie teda ise nägite?“

„Ta wiibib Nantes tubu ta peale onu surma sõitis.
Juufsed on tal ka tuba hall d!“

„Jettel on hallid juufsed?“

Minu waimasi made ette tertsis ilusa, noore lese (tema
mees oli sõjas surma saanud) tugu. Seda naisterohwast
õlime meie omal ajal onupojaga tahetesi meeletult ar-
mastanud.

Minu onupoeg, kellel alati rohkeste julgust tagawa-
rats oli, otstustas meie mõ emi eest tale armastust awal-
dada ja emba-tumba meie seast oma tulewajets eluselt-
lijeks walida paluda.

Jette oli juba sel ajal umbes kolmekümne-aas'ane —
peaagu niifama wana, kui meie tahetesi tollu. Naerata-
des seda wõistelehtku armuawaldust pealt kuulates, ei wan-
nud ta tähelegi, et tema armsam kanarialind lahki jäänud
puurist wälja oli ennanud. Ei aidanud muud, kui üks ja
atwad kinni panna ja siis wallalepääsenud wangifest taga
ajama hakata.

Selsamal ajal, kui onupoeg ja Jette tuba mõõda ka-
narialindu taga ajasid, jõudis polguilem klubist tagasi ja
hakkas waljuste ukse pihta taguma.

Jette awas uk'e.

Polguilem astus trappa, tore, nagu alati, wurrud
hoollega ü es teerutatud ja lillenupp nõõpaugus. Mõnisa
naeratusega pööras ta noore naisterohwa poole, et sellele
midagi wiisakat ja armastusewäärilist ütelda; seal aga
silmas ta korruga minu onupoega ja näitas waesele noo-
remehele jolamaid ust.

„Monsieur,“ sõnas ta karmilt, „teie siinolel tumestab
minu sugulase au ja feltstondlist seisukohta!“

Wiina-auru mõjul tutsus wana sõjawälane noore don
Juani wiibimata Afrika kaitikwõitlusele mdekadega ja lu-
bas oma käemehed tema juure saata. Alles järamisel
päewal läks Jettele torda tale ettetulnud arusaamatust sel-
gets teha ja teda rahustada.

Onule teda juhtumist meelde tuletades, ei suutnud ma
ennast tagasi hoida polguilemat wanaks pörundpeaks ni-
metamast.

„Jah, pörund, pea oli ta küll.“ sõnas onu, „aga üks
niisugustest, teda meil teatud filmapiikudel elus hädaste
tarwis läheb . . . Sgatahes aga oli tema surm ilus ja
sündis juuresõlilaid kõiki tema weidrusteid unustama.“

Sead, mis Jette mulle temast jutustas?
„Esimeste kuulujuttude puhul prantslaste kaotuste üle
astus polguilem Jausset, kes wanaduse pärast ametist
juba lahkunud oli, uueste teenistusse ja läks Metz, et
oma endise ülima Bazini lipu alla asuda. Bazini usaldas
ta otse wimefi: oli ju see omaenese kõega tale lahinguwäl-
jal Metstos autähe rinda riwitanud.“

Nädal hiljem wi'bi polguilem Jausset lõhkisõõdud
peatluga Parisi, kus Jette teda suure õrnusega rawitsema
hakkas. Uga kõige hoolikama rawitsete ja ümbertäimise
peale waatamata ei saanud haawatu enam termeks.

Õnneks keelas arst tale enesele lugemise ära ja nii ei
olnud tal neist turbadest teadetest aimugi, mida ajalehed
igapäew sõjawäljalt tõid

„Metz ei ole weel alla annud, keiser wiibib ühes Mac-
Mahoniga ja teiste wäellematega endist wiisi Marne ää-
res ja prantslased saawad ühtesoodu uusi wõitust, kuna
sakslaste meeleolu langema on hakanud ja nad juba isegi
sõjariistade-rahust lõnelewad,“ — nii jutustas Jette tale
igapäew.

Kord, kui ta wanamehele lehte ette luges, seejuures
kõite, mis haiget erutada oleks wõinud, wälja jätta püü-
des — weel kunaqi ei olnud seisuford nii täbar olnud, kui
seekord, — märkas ta, et Jausset libedaste nuttis, mida
ta aga Jette eest wõriata püüdis: nähtaw ste sai wanate
aru, et tema eest midagi wõriata püütakse, ja aimas kõit...

Järamisel päewal wõibes linn suurtsüki mürinast —
Parisi esimene piiramine oli alanud.

Meelehe tmifest õõbrane, wistlas polguilem enese pealt
wõiba kõrwale, kargas sängist üles ja pööras, walmala
naisterahwa wastupanekust hoolimata, ukse poole, kuttus
seal aga maha ja kaotas meelemärkuse

Selle äärele komas ta mitu nädalat rastes, war'u-
surma trokkes unes maas, kuna tema ümber üle terme
Parisi kuulid wiibesid ja alaline suurtsükimürin kõmises.
Wõhetewahel pomises wanamees mõne arusaamata sõna,
— siis aga uinus ta uueste magama. Omaksel lootsid, et
ta niimisi ja igawesesse unde sügub, ilma et ta enam
meelemärkusele tuleks. Ta ei teadnud ei piiramisest ega
kommunist, ega ka silemisest kodusõjast wähematti . . .

Kewade jõudis kõite. Parisi teistkordne piiramine oli
lõpule jõudmas, ja Jette hinas juba keraemalt. Ta oli
ennast selle wiie kuu jooksul kõõste wahwast ülewal pida-
nud: kõõne selle aja oli ta ilma teenijateta haige onu eest
hoolitsedes mõõda saatnud.

Mõtle ainult: selsamal ajal, mil sakslased linna ku-
lide rahuga üle küwafid, kuna wana polguilem üle jalaga
juba ha'ra äärel seisis, wõitles Jette ainuke wend, noor
leitnant, Lavre ääres, ja ta ei olnud enam mitmel kuul
temalt mingisuguseid teateid saanud. Sõjariistade-rahust
ajal aga oli Jette tema kohta niimõrd lahkuminewad tea-
teid saanud, et need tema, selle asemel, et teda rahustada,
lõpulikult meelt heitma panid.

Kord, see oli wara-hommikul, ulatas õnnetu naiste-
rahwa kõrmu rõemusõnum: Parisi jõudis korraline sõja-
wägi ja ühes sellega sama batalion, teda waremalt tema
onu oli juhitanud, ja kus nüüd tema wend, kui see üle-
üldse weel elus oli, teenis . . .

Jah, kas oli Maurice üleü dse weel elus? See küsi-
mus huwitas teda muidugi kõõgepealt ja kõõge enam.
Rahutegemise korral ühinesid õhwitserid ja alamõhwitserid,
kes pealinna tulewate wägede seltsa kuuldufid, oma batal-
joniga. Ta tundis mõnda wenna feltsilist — kas ei wõ-
ind eht need tema kohta teateid anda?

Jette kõõlles laua, enne kui ta majast lahutada ja hai-
get üstinda jätta usaldas. Wiimaks astus ta wälja uulit-
salle; ümberringi oli kõõl täitsa tühi ja waitne. Noor
naisterahwas pööras ümber nurga ja pörkas barrigadi
otsa, kus teda ma'ha taheti lasta.

Wäike Ewa tütar.

Jumal kuulis rahwa healt.

„Jumal, keisrit kaitse ja!“
 lauldi enne lõpmata:
 koolides ja kirikus
 „keisripalwe“ kõigil suus.

Keiser kuulas rõemuga,
 mõttes: „See mul elada!
 Jumal siin ja Jumal seal
 kaitseb iga sammu peal.“

Rahwas tahtis pisut ka
 kergemine hingata,
 palus: „Armas keisrite,
 anna priiust natuke!“

Keiser wastas: „Dobake,
 enne mõidan sakslase.
 Seni mõid veel paluda:
 Jumal, keisrit kaitse ja!“

Rahwas ootas . . . lõpuks ta
 hakkas digust otsima,
 aga keisri timukad
 tina tale pakuvad.

Seal siis „truid alamad“
 oma healt ka tõstavad:
 „Enam tappa meid ei saa!
 Jumal, keisrit korista!“

Jumal kuulis seda healt,
 lükkas keisri trooni pealt,
 andis võimu rahwale,
 wangipõlwe keisrile.

Keiser ohlab, keiser neab:
 „Kurat seda ise teab!
 Jumal pidi kaitsema,
 kuid mind wangiks tegi ta!“

J. Annipilduja.

Ewa: „Tahaksid sa veel ühte dekeft saada, Milli?“
 Wäike Milli: „D jah, aga nii ilus ei tohi ta mitte olla kui
 mina.“

„Ea läheb versaillaste juure!“ karjus teegi joobnud
 kommunklane, Sette peale näidates.

Sette astus julgelt edasi ja pööras wastutulewa wäe-
 salga-ülema poole. See oli walgejuukseline, ilma habe-
 meta noormees, wäljanägemise järele otsustades üliõpilane.

„Madam!“ pööras see aupatlihtlur tumardades Sette
 poole.

Sette seletas talle, et ta oma haige onu tarwis arsti
 lähed otsima.

„Mis onu!“ sõnas kommunklane wabele. „Ea läheb
 hoopis versaillaste järele . . . Tahab meid ära anda, ja
 muud ei midagi . . .“

Üliõpilane waatas tema peale isefuguse märatsew-wä-
 gilase pilguga ja wastas:

„Kas ei ole see meie dieti üksteid? Wite minuti pä-
 rast oleme ju kõik nii kui nii furnud . . . Minge aga läbi,
 madam!“

Ja Sette jooksis kuulide rahe all — kommunklaste
 wastupanek oli õige tõsine — edasi. Selsamal ajal aga
 ärkas polguilem Jausset äkki oma sügawast unest üles ja
 püüdis oma mälu jälle lorda seada.

„Sakslased on mõitnud,“ harutas ta endamisi, suur-
 tükkide kõuelärgatuse kuulatades. „Nüüd mõtawad nad
 ühe uulitsa teise järele ära, ja warsti on Paris rusude
 hunituts muutunud. Muidugi, muidugi jah . . .“

Selle mõtte juures kargas wanamees jalule ja hakkas
 ennast tahku riidesse panema, — tõmmas püksid jalga ja
 tuue selga, kinnitas aulegioni lindi rinda, tõstis suure

waemaga seina pealt viisigi alla, toovis taskud padruni si täis ja astus siis välja uulitale. Mõõda majaseinu edasi tõmberdades läks ta püüspautude ragina poole edasi — see oli oimute heli, mida tema tuimaks jäänud kõrvad weel kuulda võisid.

Barriladi juure jõudes iai ta seisma ja hakkas preislasi ootama . . . Seltsimat filmapilgul löid viimased kaitsejad, püüspautudega soldati nähes, põgenema.

Algas kohutaw tagaajamine.

Sausseti haavati põbraselts läinud, lätetefumise järele janunewate soldatite poolt kaks torda, ja viimaks langes ta üleni weriselt maha.

Korruga kõlas tema lähedal wali hüüe:

„Minu Jumal! See on ju meie polguülem!“

See oli seersant Blandis, kes oma eestat roni eesotsas kohale jõudis.

„Kes hõitab mind?“ küsis haawatu, tuttawat hää t kuuldes, tafa, ja p. l. as püüsi läest. Kõhe haarasid soldatid tema ümber sinni ja tahisid teda kätu üle müüri wiisata, endid kuulide eest, mis wahetpidamata majade atendest sadasid, peasta rüütes.

Seersant jõudis waewalt weel Sausseti ja tema tagaajajate wahel hüüata.

„Jätke ta rahule . . . Ma tunnen seda meest . . . Ta on ühe meie ohwitseri onu . . . Ma teatan kõhe tema wennapojale . . . Dotate siin!“ hüüdis ta.

Ja seersant jooksis noore kapteni Maurice Ducanche järele; kes mõni meeter temast eemal oma de Jettega seisid. Noor naisterahwas oli ärewise ja rde mu pärast näost otse walge. Teada jaades, mis juhtunud, tormasid õde ja wend barriladi juure, ei leidnud sealt aga kedagi.

Soldatid olid ära läinud, kätte tasudes, nagu nod seda ostasid ja tuutsid: tõnniteel lamas tahe kommuniste wahel, kellest üks weel etumärtsid awalda, läbilasitud rinnaga polguülem Sausset, surmaeifetes trampides w. t. ledes, Seal astus wana seersant oma endise ülema juure, ja kuna Maurice oma minestanud de juures talitas, lastis ta oma rewolwri polguülema Sausseti meelekohta tühjaks, langes siis tema eluta furnuteha ette põlwili ja hakkas walju häälega nuusuma.

Rohus rahwawaenlaste üle.

(Kuriv pill tulewikku).

Kohtualuseid oli wahel: Nikolai ja Aleksandra Romanowid, Protopopow, Suhomlinow, Stürmer, Shtsheglowitow ja Wõrubowa.

Nii esimees prokurõrile sõna andis, lõhatas see ja ütles:

„Wõi mina peaksin süüdistuskõnet pidama? Serwe Wenemaa peab oma süüdist wa sõna ütlemata. Ta on ka belnud. Ma lõpetasin.“

Selle sifurikka kõne järele algasid kaitsejate kõned.

Nikolai Romanowi kaitseja ütles:

„Herrad kohtunikud! Palun armulised olla minu kaitsealuse wastu. Pidage meeles ja kaaluge tema elu, lapsepõlwest alates: poolhoobnud isa, ema — wäljamaalane, määratud kodusufeta paleed, kaswatajad, kes temale, kol korral alles „troonipärijale tšesarewitshile,“ järelandmata tinnitasid, et ta pooljumalat on, lõpuks see õnnetus tagajärgedega hoop pähe Jaapanis — kõi see walmistas pinda järgnewate sündmuste jaoks. Meie kaupmeeste perekondades tuleb niifuguseid lugusi pahasti ette: sai pojute isalt päranduse kätte — ja kullus nõnda lõbutsema ja praßfima, et kas wõi maailm wäriseb. Soomine, peegelite lõplumine, tellnerite nägude määrimine sinepiga, wahapeal jälle patukahetsemine ja paastumine, pühameeste offimine ja pühapiltide suudlemine — kas ei ole minu kaitsealune samasugune kaupmehe poeg, kuigi märksa suuremal mõdul. Seit esimesel juhtumisel — taotakse ainult isa warandus läbi, teisel aga — mitmemiljonilise Wenemaa raha ja kea kätäl. . . Roh, mäsab see kaupmehe

pojute nii laua, kui sibute kõhise nõoga õuuse tu'eb ja tate mõõda pead annab! Herrad kohtunikud! Nii siis — tema lollu pea nimel, mis kangest wiinaaurust walutab — olge minu kaitsealuse wastu armulikud.“

Siis kõneles Aleksandra Feodorowna kaitseja.

„Armsad kohtunikud! Ma ei saa aru, mispärast teie õige minu kaitsealuse üle kohut tahate mõista? Teie ütlete: ta oli oma rahwale äraandjaks — misfugusele rahwale? Wene rahwale? Aga ta ise on ju sakslane. Ja oma rahwast ta ära ei ole annud, otse welle wastu — aitas neid igitepidi. Mis ajast jaadid on itamaa armastuse pärast batatud kohut mõisima? Teie ütlete, misfugune õigus oli tal Wene trooni peale ronida. Kas ta ise ronis? Seda pandi! Ja troonile pandi ta terwe Wene rahwa waikel nõusolemil! Nii siis — Wene rahwa üle ta mõisite kohut, aga mitte endise keisrikraa peale. Nii on see asi, aga mitte teistiti!“

Protopopowi kaitseja kõne:

„Herrad kohtunikud! Unnan teile ausõna, et minu kaitsealune poolelti loll, poolelti halwatud on. Mis temalt wõtta? Kas wõib mõista kohut inimese üle, kes, nagu tee tõenduste waral selgeks tehtud, selleks „neljatõllati“ kätis, et see „terwisele hea“ olewat. Waadake tema nürri näo peale, milles ühtegi elawat mõtet ega huwitust asja kohta ei ole. Näete, ta sõistab mulle midagi. Roh? Mis te seal sõistate? Seal teil ongi, herrad! Ta palub mind sofnal: „õelge neile, et kui nad mind uueste riigiwolikogu esimehe abiks teewad — ma ennaft parandan ja sotsialdemokratidiks haktan.“ Kas niifuguse peale wõib kohut mõista? Dange ta wamuhagete majasse — ja asi nubi.“

Shtsheglowitowi kaitseja.

„Herrad! Olge minu kaitsealuse wastu täis halastust. Teie nägudest näen ma, et temal kõi õigused tahate ära wõtta ja teda üles puua. Seda on liiga palju! Wõib ka ilma õiguste mahawõtmiseta läbi jaada. Lihtsalt üles puua ta ja asi tahe!“

See kaitsekõne sundis esimeest märkust tegema:

„Kuulge, adwokat! Mis kaitsemine see on? See on wäga lentjafas kaitsekõne?“

Adwokat lahutas selle peale kasa.

„Mis wõisin, seda tegin. See oli kõi, mis ma kaitsemiseks wälja mõelda ostasin.“

Stürmeri ja Suhomlinowi kaitsekõne oli ühendatud.

„Herrad! Praegusel kallil ajal, kus nõõri najalt saadagi pole, seebi eest aga kümmeordset hindu nõutakse, arwan ma, et minu kaitsealuste paras nuhtlus andmata mõiks jääda. Rahwa raha peab hoidma, aga mitte igasuguste raibete peale raiskama. Sülitage nende peale, turat nendega.“

Ja lõpuks — Wõrubowa kaitseja kõne.

„Herrad! Tema elu oli puhta lõbumaja. Elas ta nii ütelda „tinniste uste taga,“ sellepärast tahan ma ka oma kaitsekõnet tinniste uste taga pidada.“

Pealtkuulajad lätsid wälja, ukseid pandi sinni, kuid kui kaitseja oma kõnet algas, jooksid esimees ja kohtunikud, kangeste häbenedes, peoltwaatajate järele wälja. Lõppude lõpuks, hakkas kaitsejal enefelgi häbi, ja, Wõrubowale sõrmeaga kelmitalt külge pistes, lahkus ta kõnetoolilt.

Kaitsealune tegi temale filmi ja naeratas niisama kelmitalt temale järele.

* * *

Rohu otsus.

„Kõi kohtualused mõistetakse: 1) keiserlikud ministrid ja Wõrubowa — peawad alalõpmata endise keisri ja tema noife juures wiibima nende „drekonnana.“ 2) Endine keiser ja tema naine mõistetakse igaweste oma läbiroomitub ja omal ajal nende oma poolt walitub — heaks kiidetud teenijate ja nõuandjate seltsa elama.

Kohtualused otsufega rahule ei jäänud.

Kõstid ahastuse tarjatufed. Aleksandra Feodorowna Aples hüsterias.

„Retstafed!“ kirjendas Niko'ai.

Saladuslik kapital.

Boris Mirsky.

Teie, kõi a"pool ülesloetud, — olete nüüd kooljat? Teie oiete walgueta eilane päew, mis tunagi enam tagasi ei tule. Sellepärast tunnistasimegi heateo's turgata au-kartilku auartuslega teie austatud selgadesse juurelisatud kibeda orgi. Ja muld olgu teile segatud naeltega!

1.

Raitseilema juure tuli saadit Krupenski. Must w' sit-kuub, pidulik, kuid mitte sunnitud wälimus.

„Head terwiit, elstjellents!“

„Minu sõbralik terwitust, herra saadit. Mis uudist?“

„Uudis maksab raha.“

„Raha raha juure, nagu wanasõna räägib. Aga teine wanasõna ütleb, et põrsast kottis ei osteta. Awage kott — näidate põrsast siia.“

Selle koti a emel, milles põrsas sees peats olema, awab Krupenski ilusa nahast paber raha-koti ja wõtab sealt põrsa asemel Riigiwolikogu liikmete nimelirja wälja. Raitsepo- litsei ülem loeb tähelepaneisitu't jedelit.

„See tütt, e s?“

„Ja . . . Wõib ütelda, et mõjuw asjale.“

„Kas lubate ta waati tuua?“

„Miks? Misjuguist waati?“

„Meil, lõunamaal, kõneldakse nii — palju raha waati kalla, ise poe mätta alla.“

„Aha! . . . Olge head, olge head . . . Wõi mätas ja raha. Olge nõnda lahke ja kirjutage alla.“

Krupenski kirjutab alla, loeb rahapaberid üle ja läheb wiisakalt jumalaga jättes uffest wälja. Luulitsal saab ta rõõmats, lustilijets ja lõbusaks.

„Ei, ma tõlban veel mill'gi jooks! . . . Purifsh'ewitsch on lool, ristis mind sarnae looli pillenimega . . . Ja mis siis Poola keeli? Ma olen Wene inimene ja ei mõista wõeramaa teelemurrakaid.“

Päite naeris.

2

„Teie tahate meil töötada?“

„Ja.“

„Teie arwamised?“

„Seitjelümmend-wiis rub'a kuus ja mitte üks kopit wähem.“

„Teie arwamised on hirmus äärmised.“

„Ma olen anarhist . . . Ei wõi wähem.“

„Reitlümend.“

„Siis on ainult sõnumid?“

„Suurepäraline. Teid saab „Kaloéjiks“ kutsutud. Kir- jutoge alla.“

„Jaanuari kuuni olen ma neljakümneaga nõus, siis aga olge head, lisage juure.“

Saab raha, kirjutab alla ja läheb. Jääb veel läwete seisima ja ütleb ütema'e:

„Ja, wõitluselalga eest peats paar punast juure lisama.“

3

„Ashewski tuleb, Bulgaria sõjawäe mundrit edwista- walt tohendades, wabalt siiske, peatab peegli ees ja lafeb end müraga leentooli peale.“

„Kuuge, kindral, kala tahab juua!“

„Mis mina woin siis sinna parata?“

„Kala olen mina. Juua tahan mina. Raha mat- sate teie.“

„Naljahanmas! Eulete aga nala- ja mõistustõ- nadega . . .“

„No, hõrga te juba ringi ei keeruta, küll aga metalli. Eftteks, wiis pappi Suhomlinowi eest . . .“

„Misjuguiseid pappist?“

„Papp on — sada rubla. Wiisjuba Suhomlinowi eest. Wlineid on ka wõidu, sakslaste ja teiste üle . . .“

„Kuid te olete nõnda halvast kuulsuses . . .“

„Te õnelete Grijfchaft? Üht asi. Oli plaan, kuid

laks lõhti Wõistate, tahtsime isakest surmuse kütta, kuid sellest ei tulnud midagi wälja. Nurja'u Simonowitsch rit- tus kõi ära. Ja mis pidi ta end selle asja selka se- gama? Klubis o'ewad mõgad wastutawad terwise eest. Ei, ronis ta politikkasse . . . No aitab, mul ei ole aega teiega lobiseda.“

4.

Marlow astub lõbusalt ja graatikalijelt kabinetti.

„Raha, kindral, raha. Pool tuningriiki krossi eest, — nagu Shakespeare ütles.“

„Mis on?“

„Ajalehti ei loe wõi! Aga ise kutsute ennast veel kaitse jaostonnaks. Ets ma ajanud osawaste Rodfianko habet, mis? Lõffin kõnetooli juure ja alustasin sarnaste emaaustawate sõnadega, mis Wenemaal iganes tuntud. Niisugune, sühkene . . . See maksab palju, Niisuguseid asju ei müüda juhtumisi. See ei ole teile keegi tühine Manuilow. See on tõsine, politi ine asi. Tehte wära- wad lahti!“

Kindral awab „wärawad“ ja maksab raha. Runa ta oma uudishimu ja austust ei warja.

* * *

Teie, kes te saladuslikest kapitalid st osa saate, teie, kes te kahtlümennendal kuupäewal korralikult ühiskondlike julgeoleku ja rahu kaitsejaostonda imute, teie, politika- mehed, kirjanitid ja prowolatorid, — nüüd saite kõi enne- aegse surma. Niisugusel juhtumisel kõnel b rahvas maustel:

„Poiss furi! Oli alatu inimene.“

Neitsi Tsensur surnud.

27. weebruari 1917 lahtus siit ilmast neitsi Tsensur, Weneriigi alam, wäljaspool abielu sündinud, wäljamaalt parit, mitte ainult ristitud, waid ka terwe Wene kirjanit- tude elu ise risti alla pannud.

Neitsi Tsensuri surmuleha lahtilõikamisel selgus, et ta publikumi üleüldise soowi peale jurma oli leidnud, kus juures surnu sisetonnast rohkest allaneelatud, mitte aga weel araseeditud kirjanikka leiti; pealuu sees ei leitud aga midagi, isegi peaoju mitte.

Surnu maetakse tema armsa wennakese Ohrana kõrwa maha; ristilõiwits pannakse talle ladem arakeelatud kirja- töösid, ja hauasalmiks selle peale järgmised sõnad:

„Siin risti all nüüd neitsi Tsensur puhkab,

Ja raskest unes õndsalt norskab.

Oh annaks Jumal, et ta mitte ei ärkaks,

Kuigi wiimse päewa pasun kord ka rõllaks.“

Praegu ilmus:

Prof. M. Neitsner

Mis on demokraatline wabariik?

Sind 20 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Ladu „Leodus“ Tallinnas.

Järgmises numbris ilmuvad munde huwitawate pa- lade seas 1. mai üleswõitid pealinnast.

Meie Maa järgmine (144.) sõjanummer ilmub 20. mail.

Arusaamata.

„Arst ütleb, et sul lihasfalt weetõbi on, armas onu.“
 „Mis! Mis see siis tähendab?“
 „See tähendab wee kogumist organismusesse.“
 „Wee kogumist! Aga ma pole ju oma terwel eluajal peale weini muud midagi joonud!“

Baba Cesti!

(Mu isamaa, mu õnn ja rõem).

Mu Cestimaa, nüüd waba sa,
 Wõid rahus kosuda.
 Ei enam tsaari timukad,
 Kes were järel himutad,
 Sind suuda alla rõhuda,
 Mu waba Cestimaa!

Su pinnal kestis orja-õõ
 Ja wail's waimutõõ;
 Pappantsli's, mõisaf parunid
 Ring politsi ja shan'armid
 Sind wägistafid armuta,
 Mu waene Cestimaa!

Nüüd pimedus on lõppenud,
 Lõus elu alganud.
 Sund tuli, murdis rõhujad
 Ja häwitas su uinajad.
 Nüüd waba, waba o ed sa
 Mu armas Cestimaa!

Su eest, mu waba Cestimaa
 Ma juren rõemuga.
 Ei keegi tohi riisuda
 Su wabadust, mu Cestimaa
 Weel kosu, k. swa taua ja,
 Mu waba Cestimaa!

J. Vermontus.

Mitling Baltimere saarestikus.

Politika ringfondades kõneldakse palju isewalitsejate teisest mittingust, mille keiser Willem kufagile Baltimere saarestikus tõttu tutsunud. Eürgi sultanile saadetud kutsetkirjale juure lisatud proklamatsioonis (Potsdami salatrükitojas trükitud) awaldab Willem terve rea nõudmisi, mis rahwale wiidimata ette tulewad panna:

- 1) Täielik istu puutumatus.
- 2) Sõnawabadus ja iserataline õigus ajalehti lugeda ilma tsensuri kärpimisteta.
- 3) Liikumise wabadus.
- 4) Eõöpäewa korraldamine (8 tundi magamise jaoks, 8 tundi puhkamiseks ja 8 tundi päewapilditamiseks, lilledel kastmiseks jne.)
- 5) Digus igapäew kaks tundi pealinna uulitsatel jalutada.
- 6) Digus pidusi pidada ja
- 7) Lõpulist ametist lahti lastmiseks peab rahwas wähemalt kaks kuud ette teatama, et endisel teiskril aega oieks omale uut teenistust otsida ja ta ühes perekonnaga uulitsale ei jääks.

Mitling on kinnine. Sisje pääseb ainult kutsetähtede ettenäitamisel.

Isand Sihule.

Isand Sihule sõitis raudteel. Kufagil suuremas jaamas oli rongiga tulejaid muusikatoor wastu wõtma ilmunud. Kõlastid marseljese helid.

„Widage, seltsimehed!“ karjus isand Sihule hirmudes, „Widage!“

Tarwitamata jäänud lähemad kirjatoõd häwitatakse ära, kui martisi tagasi saatmiseks juure lijatud ei ole. Ruumipundusel ajakirjas kirjawastuseid ei anta; wastuse saamiseks lijatagu postmark ehk postkaart ligi.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahteste tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon.

Wäljaandja J. Wunt.

W. Schiffer'i trükk, Tallinnas.

Muusikatoor waitis.

„Kes see on, see tepitefega seal?“

„Kes? Enesestki mõista, et meie foortjuhataja.“

Isand Sihule ringutas ahastades käpa ja wigas:

„Ja teie, arusaaja seltskond, lubate ühtainust inimest teie üle walitseada? Häbi, seltsimehed, häbi! Si mapill maha ta! Las' igauks teie seast mängib mis tahab ja tudas tahab!..“

Wassalift istus isand Sihule woorimehe peale.

„Anna ohjad!“

Woorimees imestas.

„Mispärast?“

„Sje taban hobust juhtida. Ahegi teise juhtimist ei usalda!“

Woorimees turtsatas:

„Rentfakas isand!..“

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 L., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 L. Toimetusest ise ära wiles: aastas 4 r. 50 L., 6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 30 L. Ilmus iga lauapäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise muendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja talitus:

Sarju ja Riiklik uulitsa nurgal nr. 46/5, Tallinnas, „Leaduse“ raamatukaupluses.